

Päiväys: 31.8.2000
Diaariumero: 1100R0014-53

Vapo Oy Energia
Pohjois-Suomen tulosityksikkö
PL 318
90101 OULU

Asia YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VAPO OY:N KUPSUSSUON
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Vapo Oy jätti Pohjois-Suomen vesioikeudelle hakemuksen Kupsussuon vesien johtamiseksi 17.2.1999, mutta vesioikeus kehotti 23.4.1999 kirjeellään selvittämään ensin hankkeen vaikutukset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) annetun lain ja asetuksen mukaisella menettelyllä. Tässä tapauksessa sovelletaan lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta (267/1999) ja uutta asetusta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (268/1999). Yhteysviranomaisena Kupsussuon YVA-hankkeessa toimii Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus.

Kupsussuon turvetuotantohankkeelta vaaditaan ympäristölupa ympäristönsuojelulain (86/2000) ja ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) perusteella. Ympäristöluvan ratkaisee Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto ympäristövaikutusten arviointimenettelyn päättymisen jälkeen.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Arviointiohjelman mukaan hankkeen toteuttamisvaihtoehtona on Kupsussuon valmistelu turvetuotantoa varten sekä tuotannon aloittaminen 198,2 ha:n alalla Yli-Iin kunnan Karjalan kylässä. Vapo Oy:n hallinnassa olevan alueen kokonaispinta-ala on 240,26 ha, josta 172 ha on esikuivatettu vuosina 1981-1982. Kupsussuon hyödynnettävä kokonaisturvemäärä on noin 1,52 milj. m³. Vedet on suunniteltu johdettavan tuotantoalueelta tuotantoaikana pintavalutus kentän kautta metsäoisiin, josta Purkajasuon viljelysten valtaajaa pitkin Siuruanjokeen juuri ennen sen yhtymistä Iijokeen. Aikoina, jolloin pumppausta ei voi suorittaa, johdetaan vedet laskuojaa pitkin Iijoen tulvauomaan Kierikin voimalaitoksen alapuolelle. Arviointiselostuksessa kuvataan hankkeen toteuttamisen hyötyjä ja haittoja.

Nollavaihtoehtona tarkastellaan hankkeen toteuttamatta jättämisen hyötyjä ja haittoja.

Arviointiohjelmassa on lisäksi varaus "muulle toteutusvaihtoehdolle". Arviointiselostuksessa tarkastellaan, löytyykö realistisia vaihtoehtoja haittojen vähentämiseksi tuotantosuunnitelman esittämien toimenpiteiden lisäksi. Vaihtoehtoisena toteutustapana tarkastellaan kasvillisuusselvityksessä esille tulleiden seikkojen merkitystä hankkeelle.

Hankkeesta vastaava

Vapo Oy, Pohjois-Suomen tulosityksikkö, PL 318, 90101 OULU

Arviointiohjelmasta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus on kuuluttanut arviointiohjelman nähtävillä olosta. Arviointiohjelma ja kuulutus ovat olleet nähtävillä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa sekä Yli-Iin kunnanvirastossa sekä Yli-Iin pääkirjastossa 8.6 - 30.7.2000. Kuulutus arviointiohjelman nähtävillä olosta julkaistiin 8.6.2000 Rantapohjassa sekä 10.6.2000 Kalevassa. Hanketta ja ympäristövaikutusten

arviointia koskeva yleisötilaisuus pidettiin Yli-Iin kunnanvirastossa 13.6.2000.

Kuulutuksen mukaan hankkeesta on saanut esittää mielipiteitä ja kannanottoja kirjallisesti. Yhteysviranomainen on pyytänyt lisäksi lausunnon Yli-Iin kunnalta, Pohjois-Pohjanmaan liitolta, Museovirastolta, Pohjois-Pohjanmaan museolta, Kainuun TE-keskukselta, Metsähallitukselta, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteelliseltä yhdistykseltä, Oulun lääninhallitukselta, Kollajan paliskunnalta, Paliskuntain yhdistykseltä, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiriltä, Seppo ja Aila Heinikoskelta, Eero Pahkalalta sekä PVO-Vesivoimalta.

Kannanottoja ja lausuntoja toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 13 kpl. Seuraavassa on yhteenveto kustakin lausunnosta ja kannanotosta.

Yli-Iin kunnan lausunnon mukaan Kupsussuo sijaitsee Kierikin muinaisjäännösalueen läheisyydessä ja on siten rakennettavan Kierikkikeskuksen tuntumassa. Kierikkikeskus käsittää keskusrakennuksen ja Kivikauden kylän lisäksi myös ympäristön: maastossa havaittavan muinaisen merenrannan jokisuistoiheen, lahdelmineen ja järvineen (nykyinen Kupsussuo), sekä muinaiset rantadyynivallit. Kierikin alueelle on laadittu osayleiskaava, jonka yhtenä tavoitteena on turvata alueen kulttuurihistorialliset kohteet. Valmisteilla olevassa maakuntakaavassa Kierikki on merkitty kansainvälisesti merkittäväksi kohteeksi. Iijoen ympäristöhoito-ohjelmassa on Kierikin alueeseen kohdistettu erilaisia kehittämis- ja parantamistoimenpiteitä. Siuruanjoki kuntoon -projekti on alkamassa, samoin Aittakarin pohjapadon rakentaminen sekä Ahvenniemen uimarannan kunnostus. Suoluonnon käsittely Kupsussuolla vaikuttaa läheisen Purkajasuon kosteustasapainoon, jolloin suossa runsaana säilyneet kivilautiset puuesineet tuhoutuvat.

Kunnanhallitus ei puolla Kupsussuon ottamista turvetuotantoon, vaan toteaa, että suo tulisi ennallistaa moni-ilmeiseksi suoalueeksi.

Museoviraston mukaan Kupsussuo sijaitsee Kierikin laajan ja monipuolisen sekä edustavan keski- ja myöhäskivikautisen muinaisjäännösalueen läheisyydessä, ja siten rakenteilla olevan Kierikki-keskuksen tuntumassa. Kokonaisuudessaan Kierikki-keskus on oloissamme mittava hanke, jonka tavoitteena on esitellä ja tehdä tunnetuksi Iijokisuun kivikautista asutusta, toimia näyttelytilana ja tutkimuskeskuksena ja sellaisena mm. edistää alueen matkailua.

Kysymyksessä on arvoalue, jossa muinaisjäännöskannan lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristöllisiin seikkoihin. Turvetuotantoalueen avaaminen tämän tyyppiselle ja oloissamme ainutlaatuiselle alueelle on vakavasti ristiriidassa Kierikin tavoitteiden kanssa.

Turvetuotantohankkeen melu- ja pölyhaittoja sekä liikenteen aiheuttamia päästöjä on arvioitava. Paloturvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota. On mahdollista, että Kupsussuon kuivattaminen vaikuttaa Purkajasuon kosteustasapainoon, jolloin suossa runsaana säilyneen kivikautiset puusta rakennetut pyyntilaitteet saattavat päästä kuivumaan, mikä jouduttaisi niiden tuhoutumista.

Museovirasto katsoo, ettei sillä ole mitään syytä puoltaa Kupsussuon turvetuotantohanketta.

Oulun lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston mukaan tulee selkeämmin selvittää käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden määrä Oulun alueella sekä Kupsussuon käyttöönoton tärkeys Oulun alueen energiahuollossa, jolloin vaihtoehtojen vaikutuksia voidaan tältä osin tarkastella keskenään. Hankkeen toteuttamisen tärkeys on yksi sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvä osa, jolloin hankkeen muita hyötyjä ja haittoja voidaan tarkastella suhteessa hankkeen tärkeyteen.

Työllisyysvaikutusarvioinnissa on huomioitava mm. vaikutusalueen nykyinen elinkeinorakenne, ja miten hanke vaikuttaa alueen elinkeinorakenteeseen ja työllisyyteen ja miten turvetuotannon loppuminen vaikuttaa näihin. Vaikutusten arviointi ja hyötyjen ja haittojen vertailu alueen matkailuelinkeinoihin ja virkistyskäyttöön nähden korostuu Kierikkikeskuksen läheisyydestä johtuen. Arvioinnissa tulee selvittää hankkeen vaikutusalueella Kierikkikeskuksen kokonaisvirkistyskäyttöarvo maakunnallisena tai valtakunnallisena keskuksena.

Vaikutukset alueen viihtyvyyteen - rajausta tulee tehdä kuivatusvesien johtamisen vaikutusalueelle saakka. Alueen viihtyisyysvaikutus heijastuu mahdollisesti myös tonttien arvoon. Ympäristövaikutusten arviointi tulisi ulottaa tuotannon jälkeiseen aikaan siinä laajuudessa kuin ympäristövaikutuksia vielä ilmenee. Arvioinnissa tulisi myös ottaa kantaa sekä tuotannon aikaisten että sen jälkeisten ihmisiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten seurannan järjestämiseen sekä näiden vaikutusten vähentämismahdollisuuksiin.

Lausunnossa ehdotetaan vielä erillisen kysely- tai haastattelututkimuksen järjestämisestä tarpeellisessa laajuudessa kansalaisten keskuudessa.

Pohjois-Pohjanmaan liiton mukaan Kupsussuo on merkitty Pohjois-Pohjanmaan seutukaavassa 1990 turvetuotantoalueeksi EO-T. Arvioinnissa tulee erityisesti huomioida asutus ja läheiset virkistysalueet. Pölylaskeumat, melu ja vesistövaikutukset on selvitettävä tarkasti ja otettava huomioon tuotannon suunnittelussa Kierikkikeskuksen ja Yli-Iin keskustaajaman läheisyyden vuoksi. Tuotantoalueen jälkikäytön kuvaamisessa tulisi huomioida mahdollisuus hyödyntää Kupsussuota kunnan virkistysalueverkon ja Kierikin kehittämisessä.

Kainuun TE-keskuksen maaseutuosaston/kalatalousyksikön mukaan vaikutusalueen veden laadun sekä kalaston ja kalastuksen selvittäminen vaatii mahdollisesti myös uuden aineiston hankintaa, koska olemassa oleva tieto ei kaikilta osin ole riittävää. Muilta osin ei ohjelmaan ole huomautettavaa.

Karjalankylän kalastuskunnan mukaan Kupsussuon kuivatusvedet tulisivat vaikuttamaan haitallisesti Ahvenniemen leirintäalueen veden laatuun. Kupsussuo on arvokas suo nykyiselläänkin, mutta kalastuskunta esittää suon ennallistamista turpeennoston sijaan ja etsimään nostolle sopivaa suota muualta. Kalastuskunta toteaa, että hanke on liian lähellä Kierikin kivikautista matkailukeskusta, ja Kupsussuossakin voi olla kivikautisia muinaisjäännöksiä.

Kalastuskunta vastustaa Kupsussuon turvetuotantohanketta ja esittää, että suo ennallistettaisiin.

Paliskuntain yhdistyksen mukaan kesälaidunten merkitys porotaloudelle on erittäin tärkeä, koska niillä kasvatetaan pääasiassa tulevan teuraskauden sato. Kupsussuon merkityksestä porojen kesälaitumena lisäksi on selvitettävä muut porotaloudelle tulevat haitat ja niiden taloudellinen merkitys alueen poromiehille, esimerkiksi porojen kuljetusten vaikeutuminen, vasojen hukkuminen ojiin sekä porojen siirtyessä muualle, mahdolliset vahingot viljelyksille. Mikäli Kupsussuon hanke toteutetaan, on hankkeesta vastaava velvoitettava rakentamaan niin, ettei porotaloudelle aiheudu vahinkoa ja sopimaan korvausmenettelystä, mikäli vahinkoa kuitenkin aiheutuu.

Kiiminki-Kollajan paliskunta toteaa, että sen Kollajan puoleisella laidunalueella on runsaasti turvesoita. Tuotannon ulkopuolelle jääneet suokokonaisuudet ovat tärkeitä porojen kesälaidunalueita. Paliskunnan mukaan Kupsussuo on porojen keskeistä kesälaidunalueita, jota ei tulisi ottaa tuotantoon. Jos alue päätetään ottaa

turvetuotantokäyttöön, tulee haitat porotaloudelle määritellä ja korvata etukäteen. Paliskunta huomauttaa, että vapautuvia turvetuotantoalueita voitaisiin palauttaa porojen laidunalueiksi, ja ilmoittaa kiinnostuksensa yhteistyöstä tämän edistämiseksi.

PVO-Vesivoima Oy:n mukaan Kierikin voimalaitoksen alapuolella olevaa tulvauomaa on kunnostettu pohjapadoin 1990-luvun aikana, ja on saatu aikaan vesimaisema. Uoman alapäähän on parhaillaan rakenteilla Aittakarin pohjapato. Tulvauomaan ei juoksuteta lainkaan vettä tulva-aikaa lukuun ottamatta. Veden vaihtuvuus on vähäistä, eikä uoma kestäisi lisäkuormitusta. Lausunnon mukaan Kupsussuon kuivatusvedet on johdettava muualle kuin tulvauomaan tai vaihtoehtoisesti on poistettava kuormitusta aiheuttavat tekijät.

Lisäksi lausunnossa huomautetaan, että PVO-Vesivoima Oy on mukana Kierikkikeskuksen ja Yli-Iin taajaman ympäristön viihtyvyyden parantamishankkeessa, johon kuuluu mm. uimarannan kunnostaminen alueella. Lisäkuormitus alueen vesiin ei tästäkään syystä ole suotavaa.

Yli-Iin Taajaman Teemaryhmä, joka on Yli-Iin kirkonkylän ja sen lähialueen kylätoimikunta, toteaa, että sen toimesta on Ahvenniemen leirintä-, ulkoilu- ja uimaranta-alueita kunnostettu, eikä Kupsussuon kuivatusvesiä haluta johdettavan Ahvenniemen alueelle.

Kylätoimikunta vastustaa myös kuivatusvesien johtamista Pihlajaojassa, koska oja on merkittävä luonnon muovaama oja. Samoin epäillään, että kuivatusvesillä olisi myös merkitystä Ahvenlammen veden laatuun. Lampea on kunnostettu.

Kylätoimikunta vastustaa Kupsussuon turvetuotantohanketta ja kannattaa suon entisöintiä.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin lausunnon mukaan arviointiohjelmassa on puutteellisesti kuvattu lähialueen maankäyttöä. Sijaintikarttaan tulee merkitä mm. myös muiden yhtiöiden turvetuotantoalueet. Suon nykytilan kuvauksen ohella on arvioitava suon monimuotoisuus sitten, kun suo on ennallistettu. Selostuksessa on esitettävä tarvittavat ennallistamistoimet ja niillä saavutettava hyöty. Arviointiselostuksessa on kuvattava suon nykytilan lisäksi suon monimuotoisuus ennallistamisen jälkeen.

Arviointiselostuksessa tulee esittää Siuruanjoen vesiensuojeluohjelma ja Iijoen ympäristönhoidon ja -käytön ohjelma sekä arvioida Kupsussuon tuotannon aloittamisen ja toisaalta suon ennallistamisen vaikutukset Siuruan- ja Iijokien vesiensuojelulle ja jokien käytölle.

Piiri esittää, että yhdeksi lisävaihtoehtoksi otetaan matkailu-vaihtoehto, jolloin Kupsussuon turvetuotanto ei toteutuisi, vaan suo ennallistettaisiin ja suota hyödynnettäisiin osana Kierikkikeskusta. Kierikin matkailun kehittämisessä voisi suoretkeily tulla kysymykseen. Toisaalta turvetuotannon ympäristövaikutukset voivat oleellisesti haitata Kierikin kehittämistä. Lisävaihtoehdon tutkiminen on tarpeen, sillä matkailuvaihtoehtoa voidaan verrata myös taloudellisiin perustein.

Tehtäviin selvityksiin piiri esittää, että suon eteläosan poikki idästä länteen kulkevan kanavan sekä aiempien kopo-ojien tähänastiset vesistövaikutukset on arvioitava. Kupsussuon koillispuolella on tuoreita metsäojituksia, joiden osuus vesistövaikutuksissa on otettava huomioon. Lisäksi on arvioitava turvetuotannon osuus Yli-Iin kunnan kasvihuonekaasutaseeseen ja arvioitava turvetuotannon kestävyys kuntatasolla.

Luonto Kotala / Oulun Suomatkat Oy on vastaperustettu matkailualan yritys, jonka toiminta perustuu paikalliseen luontoon, kalastukseen ja kivilauteen. Suunnitelmissa on luontopolku-pyöräilyverkoston rakentaminen Kotalan ja Kierikin välille. Tälle välille jää

Kupsussuon alue, josta ennallistamalla saisi hyvän kohteen suoluonnon esittelyyn. Turvetuotannon meluhaitat yltäisivät Kotalaan, jolloin luonnonrauhasta ei voisi puhua.

Ennallistaminen olisi tullut ottaa arviointiohjelman yhdeksi toteuttamisvaihtoehdoksi. Yritys vastustaa Kupsussuon turvetuotantohanketta.

Syvämmaan Luonto ry:n mukaan Kupsussuon kuivatusvedet tulisivat vaikuttamaan haitallisesti Ahvenniemen leirintäalueen veden laatuun. Kupsussuo on arvokas suo nykyiselläänkin, mutta yhdistys esittää suon ennallistamista turpeennoston sijaan ja etsimään nostolle sopivaa suota muualta. Yhdistys toteaa, että hanke on liian lähellä Kierikin aluetta, ja Kupsussuossakin voi olla kivikautisia muinaisjäännöksiä. Yhdistys on suunnittelemassa luontopolkuja aivan Kupsussuon lähelle ja mahdollisesti myös itse suolle, mikäli tuotantoa ei aloiteta.

Yhdistys vastustaa Kupsussuon turvetuotantohanketta ja esittää, että suo ennallistettaisiin.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO:

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiohjelmassa on esitetty pääsääntöisesti YVA-asetuksen 11 §:ssä mainitut asiat. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkökohdat ja lisäykset arviointiohjelmassa asetuksen osoittamassa järjestyksessä. Lisäykset on arviointiselostuksen tekemisessä huomioitava.

1) Tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötärpeestä ja sen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta

Tiedot on pääosin esitetty, mutta arviointiohjelmassa olisi tullut mainita hankkeen liittymisestä muihinkin kuin turvetuotantohankkeisiin, kuten kaavoitukseen, rakenteilla olevaan Kierikkikeskukseen ja koko projektiin, Siuruanjoki kuntoon -projektiin ja Iijoen ympäristöhoidon ja käytön ohjelmaan.

Arviointiselostukseen tulee liittää ilmakuva hankealueesta sekä kartta, jossa vesienjohtamisreitit näkyvät jokiin asti. Laskuojina käytettävien metsäojien nimet, mikäli ne peruskartasta löytyvät, tulee näkyä.

Arviointiselostuksessa tulee arvioida Kupsussuon käyttöönoton tärkeys esittämällä Oulun energiahuollossa tarvittavat suovarot sekä tämän päivän turvetuotannon kokonaistilanne tuolla alueella, samoin kuin turvetuotantoalueiden poistumaennuste alueella. Arviossa on otettava huomioon myös muiden yhtiöiden kuin Vapo Oy:n suovarot.

2) Hankkeen toteuttamisvaihtoehdot, joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, ellei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton

Arviointiohjelmassa on esitetty tarkasteltavaksi yksi suunnitelman mukainen vaihtoehto sekä nollavaihtoehto, jossa tarkastellaan hankkeen toteuttamatta jättämisen vaikutuksia. Mikäli kasvillisuus- tai muiden kartoitusten ja selvitysten perusteella todetaan jollakin Kupsussuon alueella luonnonarvoiltaan erityisen arvokkaita esiintymiä, tulee kolmannessa vaihtoehdossa rajata nämä alueet pois. Useissa lausunnoissa ja kannanotoissa esitettiin, että Kupsussuo tulisi ennallistaa luonnontilaiseksi suoksi. Yhteysviranomainen esittää, että tässä tapauksessa nollavaihtoehdon lisäksi arviointiselostuksessa esitetään suon ennallistamis-vaihtoehto 0+-vaihtoehtona. Tätä vaihtoehtoa voidaan tarkastella vaikutuksiltaan yleisellä tasolla. Näin ollen tarkasteluun tulee kolme tai neljä vaihtoehtoa.

3) Tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin

rinnastettavista päätöksistä

Kupsussuon vesienjohtamiseksi on alustava tuotanto- ja vesiensuojelusuunnitelma laadittu. YVA-prosessin päättymisen jälkeen hankkeelta vaaditaan ympäristölupa, jonka käsittelee Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto, entinen Pohjois-Suomen vesioikeus. Arviointiohjelmassa käytettiin vielä vanhaa termiä vesioikeuden päätös.

4) Tiedot ympäristövaikutuksia koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä aineiston hankinnassa ja arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista sekä 5) Ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta

Arviointiohjelmassa vaikutusalueen rajausta on esitetty kunkin vaikutustekijän osalta erikseen, samoin kuin laaditut ja laadittavat selvitykset. Tästä johtuen hankkeen kokonaisvaikutusalue jää tässä vaiheessa epäselväksi. Arviointiselostuksessa tulee esittää selkeästi hankkeen kokonaisvaikutusalue.

Vesistövaikutusten tarkastelu on yksi merkittävimmistä osioista arviointiselostuksessa. Vaikutusten osalta on arvioitava koko vuoden kuormitus, eikä pelkästään tuotantoajan kuormitus. Arviointiohjelmassakin on sivulla 10 todettu, että kuormitus vaihtelee eri vuodenaikoina ja eri vuosina, ja sademäärä vaikuttaa kuormitukseen. Kuormitukset on esitettävä bruttokuormituksena. Arvioinnissa on käytettävä myös muiden vuosien kuin vuoden 1999 kuormitusselvityksiä. Kiintoaineen aiheuttamaa kuormitusta tulee arvioida pitoisuustarkastelun lisäksi myös tilavuutena alapuolisessa vesistössä. Koska kuivatusvedet on tarkoitus pumpata pintavalutuskentälle, on arvioitava pumppausajanjakso esimerkiksi muiden Vapo Oy:n turvetuotantosoiden käyttötarkkailukirjoista saatavien pumppaustietojen perusteella. Pumppaaminen aloitetaan kevättulvan jälkeen ja lopetetaan loppusyksystä, eikä arvioksi ajankohdasta riitä siten "talvi". Vaikutukset ennen tuotannon aloittamista (kuntoonpanovaihe) tulee selvittää. Erikseen tulee arvioida eristysojien aiheuttama kuormitus alapuolisiin vesiin.

Vesistövaikutusten osalta arviointiohjelmassa ei vaikutusaluetta ole rajattu. Vaikutukset tulee arvioida tuotantoalueelta Siuruanjoen ja Iijoen yhtymäkohtaan asti sekä siitä Iijokea alaspäin esim. laimennussuhdelaskelmilla niin pitkälle, ettei vaikutuksia enää arvioida olevan. Selostuksessa on arvioitava myös hankkeen ja muiden maankäyttömuotojen yhteiskuormituksen vaikutuksia. Vaikutukset talviaikaisesta vesienjohtamisesta (käytännössä loppusyksystä kevättulvan jälkeiseen aikaan) tulee arvioida tuotantoalueelta Iijoen tulvauomaan ja siitä jokea alaspäin.

Pohjaveden ja vedenottamojen osalta arviointiohjelmaan ei ole lisättävää menetelmien tai vaikutusalueen rajauksen osalta.

Hydrologiasta arvioidaan ohjelman mukaan Kupsussuon nykyinen ojitus, alueen luonnontilaisuus ja veden virtaussuunnat. Näiden lisäksi tulee arvioida Kupsussuon kuivattamisen vaikutukset Purkajasuon kosteustasapainoon sekä muiden mahdollisesti muinaismuistoja sisältävien lähialueiden hydrologiaan. Myös eristysojien kaivamisen hydrologiset vaikutukset Kupsussuon ulkopuolella tulee selvittää erikseen.

Kasvillisuuden arviointimenetelmiin ei ole huomauttamista. Arviointiselostuksessa on arvioitava Kupsussuon luontotyyppien (suotyyppien) ja lajiston merkitys laajemmin Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Lapin olosuhteissa.

Arviointiohjelmassa kuvatulla *linnuston* arviointimenettelyllä ei saada Kupsussuon linnuston kokonaisparimääriä selville, koska kartoituslaskenta edellyttää useita peräkkäisiä laskentoja. Menetelmä antaa kuitenkin riittävän selvityksen alueen pesimälinnustosta päätöksentekoa varten. Samoin se todennäköisesti tavoittaa myös harvalukuiset

pesimälajit.

Muutonaikaisesta Kupsussuolla levähtävästä linnustosta tulee myös olla riittävästi tietoa arviointiselostuksessa. Tietoja on mahdollista saada maastoselvitysten lisäksi alueen lintuharrastajilta.

Luonnon monimuotoisuus

Tarkoituksena on verrata Kupsussuota ympäröivien alueiden luonnontilaisiin ja suojeltuihin soihin. Tarkastelualue tulee olla laajempikin kuin vain Yli-Iin kunnan alue. Arviointiohjelmassa esitettyihin luonnon monimuotoisuuden selvittämiskohtiin ei ole huomautettavaa.

Maisemaa tulee arvioida erityisesti osana kehitettävää Kierikin kulttuuriympäristöä. Tällöin maisemakuvan säilymisen vaikutuksia on selvitettävä etenkin esitetyn 0+ -vaihtoehdon kannalta.

Kulttuuriperintö -kohdassa tulee esitellä Kierikin muinaismuistoalue ja rakennettavan Kierikkikeskuksen suunnitelmat ja arvioitava keskuksen kokonaisvirkistyskäyttöarvo maakunnallisena ja kansainvälisenä keskuksena. On myös arvioitava turvetuotantohankkeen vaikutukset Kierikkikeskuksen toimintaan; mm. matkailuun, elinkeinoelämään ja virkistyskäyttöön.

Alapuolisen vesistön *kalaston* kuvaamisessa tulee olla yhteydessä Kainuun TE-keskuksen maaseutuosaston kalatalousyksikköön olemassa olevan tiedon riittävyys selvittämiseksi. Kalaston lisäksi tulee selvittää tiedot kalastuksesta. Porotalouden osalta on selvitettävä myös muut porotaloudelle tulevat haitat ja niiden taloudellinen merkitys alueen poromiehille, esimerkiksi porojen kuljetusten vaikeutuminen, vasojen hukkuminen ojiin sekä mahdolliset vahingot viljelyksille, kun porot siirtyvät muualle.

Marjastuksen, metsästyksen ja alueen merkityksestä *virkistyskäytön* kannalta tulisi selvittää paikallisilta asukkailta ja metsästysseuroista esimerkiksi haastatteluin. Arviointiselostuksessa tulee selvittää vaikutukset myös alapuolisten vesialueiden virkistyskäyttöön, ei pelkästään uimarantaan ja leirintäalueeseen. Hankkeen vaikutukset lähialueiden viihtyisyyteen tulee myös arvioida.

Pölyhaittojen osalta tulee todeta, että talviaikaan tapahtuva lastaus aiheuttaa pölyämistä, ja hangen päällä pienikin pölymäärä on havaittavissa. Pölyn leviämisen arviointia helpottaisi vallitsevien tuulien suuntien havainnoiminen Kupsussuolla etukäteen. Pölyhaittojen esiintymisessä tulee todeta, että tietyissä meteorologissa tilanteissa pöly voi kulkeutua yli kilometrin päähän, eikä pölyhaitan syntyminen vaadi tuulista säätä ja saattaa syntyä itsestäänkin. Arviointiohjelman mukaan alustava vaikutusten tarkastelualue on 0,3 - 1,0 km tuotantoalueen reunasta. Vaikutusalue tulee ulottaa ainakin lähimpään asutukseen sekä Kierikkikeskukseen asti.

Liikenteen osalta tulee esittää myös turvetuotannossa tarvittavien työkoneiden aiheuttama liikenteen määrä ja reitit. Liikenteen vaikutusalueesta ei arviointiohjelmassa ollut mainintaa. Vaikutukset tulee arvioida turpeen kuljetusreiteillä sekä erikseen Kierikkiin. Melun osalta arviointiselostuksessa tulee lisäksi arvioida turpeen kuljetuksesta aiheutuvan melun määrä sekä pumppauksesta aiheutuva melu.

Jälkikäytön osalta tulee arvioida, milloin Kupsussuolla turvetuotanto loppuisi, ja ohjelmassa esitettyjen jälkikäyttövaihtoehtojen lisäksi arvioida mahdollisuus hyödyntää suota kunnan virkistysalueverkon ja Kierikin kehittämisessä. Myös mahdollisuudet alueen palauttamiseksi porojen laidunalueeksi tulee selvittää.

6) Suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä

Tiedot on esitetty arviointiohjelmassa.

7) Arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta sekä arvio selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta

Tiedot on esitetty arviointiohjelman kohdassa 8. Tässä ohjelman kohdassa on muutama asiavirhe. Arviointiselostus toimitetaan Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle. Ympäristökeskus käsittelee selostuksen kuulutuksineen, yleisötilaisuuksineen ja lausuntoineen samalla tavalla kuin arviointiohjelman kohdalla. Tämän jälkeen ympäristökeskus yhteysviranomaisena toimittaa lausuntonsa sekä arviointiselostuksesta annetut muut lausunnot ja kannanotot hankkeesta vastaavalle eli Vapo Oy:lle. Tämän jälkeen voi ympäristölupaprosessi Pohjois-Suomen ympäristölupavirastossa jatkaa ympäristöluvan saamiseksi.

Muuta

Tulipalojen riskipaikat ja -ajankohdat on esitettävä, sekä suunnitellut paloturvallisuustoimet.

Arviointiohjelmassa olisi ollut syytä selvemmin tuoda esille, että arviointiselostuksessa esitetään toimet, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi ohjelmasta puuttui maininta siitä, että hankkeen vaikutusten seurannasta tehdään arviointiselostukseen ehdotus.

Edellä esitetyin lisäksi ja täsmennyksin arviointiohjelma täyttää yhteysviranomaisen käsityksen mukaan keskeiset YVA-menettelyssä selvitettävät sekä lausunnoissa ja kannanotoissa esille tulleet asiat.

Lausunnon nähtävillä olo ja YVA-menettelyn jatkotoimet

Tämä lausunto sekä kopiot arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista ja kannanotoista lähetetään hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot ja kannanotot säilytetään Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa. Tämä lausunto lähetetään tiedoksi myös jäljempänä olevan listan mukaan. Lausunto on virka-aikana nähtävillä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa ja Yli-Iin kunnanvirastossa sekä aukioloaikana Yli-Iin pääkirjastossa arviointimenettelyn ajan. Hankkeesta vastaava laatii arviointiohjelmasta annetun lausunnon jälkeen arviointiselostuksen, joka tulee samanlaiseen käsittelyyn kuin arviointiohjelma, alustavan aikataulun mukaan keväällä 2001.

Luonnonsuojelupäällikkö Eero Kaainen

Insinööri Kirsi Juujärvi

Maksu 20 000 mk.

Maksu määräytyy ympäristöministeriön päätöksessä (245/2000) alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista olevan maksutaulukon mukaisesti. Maksun oikaisuohje on liitteenä.

Tiedoksi:

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Alueelliset ympäristökeskukset
Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto
Yli-Iin pääkirjasto
Lausunnon antajat
Mielipiteiden esittäjät

LIITE

Maksun oikaisuohje

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite, vaatimus maksun muuttamiseksi sekä oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite. Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen postiosoite on PL 124, 90101 OULU ja käyntiosoite Isokatu 9, Oulu.